І чужому научайтесь, Й свого не цурайтесь... — Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807, з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200, з Ню Йорку (212) 227-5250, (212) 227-5251

РІК LXXXI. Ч. 168. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 19-го ВЕРЕСНЯ 1974 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK THURSDAY, SEPTEMBER 19, 1974 No. 168. VOL. LXXXI.

СОВЄТСЬКІ ТЮРЕМНІ ВЛАСТІ СТВЕРДЖУЮТЬ, ЩО ВАЛЕНТИН МОРОЗ ЖИВЕ — ІНФОРМУЄ „НЮ ЙОРК ТАЙМС"

Москва. — Крістофер С. Врен, кореспондент „Ню Йорк Таймс" у Москві, опублікував повідомлення з 17 вересня про те, що Раїса Мороз, дружина Валентина Мороза, одержала телеграму з Владимірської тюрми, у якій стверджується, що Валентин Мороз ще живе. Телеграму надіслав Раїсі Мороз заступник начальника Владимірської тюрми у відповідь на її телеграму із запитом про долю її чоловіка. У своєму запиті Раїса Мороз покликалася на закордонні повідомлення, мовляв, Валентин Мороз помер у тюрмі у висліді голодового страйку. Ніяких докладніших даних про стан здоров'я Валентина Мороза його дружина Раїса не одержала, поза сухим повідомленням, що її чоловік живе.

Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" у дописі з Москви, опублікованому 18 вересня, ширше інформує про Валентина Мороза, засудженого совєтським судом на 14 років ув'язнення за нібито „протисовєтську аґітацію". Валентин Мороз мав почати голодівку в тюрмі ще 1 липня, домагаючись перенесення з тюрми до концтабору, який, як пише К. С. Врен, в СССР вважається легшою формою кари як тюрма, де режим є гострішний.

К. С. Врен подає, що „згідно з інформаціями дисидентських кіл, в'язень, якого недавно перенесено з Владимірської тюрми, повідомив, що Мороза переведено з одиночної камери до тюремної лікарні. Приятелі В. Мороза твердять, пише Врен, що він є дуже ослаблений з уваги на голодовий страйк, який триває вже 79 днів". Згідно із словами американського кореспондента, Валентин Мороз „від довшого часу є провідним інтелектуалістом в українському націоналістичному русі. Вперше його арештовано в 1956 році і засуджено на чотири роки в'язниці, звідки він вийшов в 1969 році. Дев'ять місяців пізніше його знову арештовано після того, коли в часі поліційного обшуку в нього дома в Івано-Франківську знайдено нові націоналістичні писання, включно з есеєм „Хроніка опору", в якій він висловлює спротив російському пануванню на Україні. Таємний суд засудив його на 14 років ув'язнення. Він домагався приміщення в одиничній камері після того як його побили в тюрмі кримінальні злочинці".

К. С. Врен окремо відзначує у своїй кореспонденції, що „совєтські чинники були передовсім порушені його звідомленням про тюремну систему „Репортаж з заповідника Берії". Згідно з даними К. С. Врена, „вже раніше в цьому році Андрей Д. Сахаров, фізик-десидент, апелював до Леоніда І. Брежнєва від імени Мороза, просячи совєтського лідера „інтервеніювати і врятувати чесну і відважну людину".

У СОВЄТСЬКІЙ НАТОРЗІ: ВАЛЕНТИН МОРОЗ ГОЛОДУЄ

ДЕНЬ ГОЛОДІВКИ 81

ВАЛЕНТИН МОРОЗ ПРОДОВЖУЄ ГОЛОДІВКУ

Ню Йорк. — (Пресова Служба ЗП УГВР). Згідно з найновішими вістками з СССР, Валентин Мороз продовжує голодівку, що він її почав ще 1-го липня ц. р. „Я фізично слабий, але морально сильний", — таку відповідь дав Мороз своїм приятелям, які висловили своє стурбовання з приводу його одинадцятитижневої голодівки. Великою духовою підтримкою став для нього розголос у світі, що він його здобув своєю мужньою поставою.

Наспіли також інформації, що у зв'язку з проведеною у травні і червні ц. р. голодівкою політичних в'язнів Пермського табору примусової праці, органи КҐБ почали слідство проти учасників тієї самооборонної акції. Таким чином готують новий процес, м. ін. проти українського в'язня Макаренка.

В ОБОРОНІ МОРОЗА ВНЕСЕНО ДВІ РЕЗОЛЮЦІЇ В ПАЛАТІ ПРЕДСТАВНИКІВ, СТВОРЕНО ПОСТІЙНЕ БЮРО КОМІТЕТУ У ВАШИНҐТОНІ

Вашинґтон. — В середу 11-го вересня, першого дня після перерви в засіданнях Конґресу, конґресмен Лері Гоґен із стейту Мериленд подав у Палаті Репрезентантів резолюцію в справі Валентина Мороза. В резолюції під числом 1352 сказано:

Тому, що Валентин Мороз, історик, письменник і речник культурної недоторкальности українського народу, перебуває тепер в ув'язненні в Совєтському Союзі, обвинувачений в антисовєтській аґітації і пропаґанді, і тому, що такі обвинувачення є безпідставні, бо в своїх мужніх намаганнях зберігати і захищати права українського народу і його культури та обороняти принцип основних людських прав Валентин Мороз користувався лиш правами, які йому належаться, згідно з Конституцією Союзу Совєтських Соціялістичних Республік: Хай буде постановлено, що Палата закликає Президента висловити стурбованість Уряду З'єднаних Стейтів життям і свободою Валентина Мороза, історика, письменника, і речника культурної недоторкальности українського народу. Секретар Палати передасть копії цієї резолюції Президентові і Державному Секретареві".

Також в середу 11-го вересня окрему, але подібну резолюцію зголосить в Палаті Репрезентантів конґресмен Пітер Родіно з Ню Джерзі. Резолюцію позначено числом 1356. Обидві резолюції відіслано на розгляд Комітету закордонних справ Палати Репрезентантів. Раніше сенатор Роберт Тефт із стейту Огайо вніс подібну резолюцію в Сенаті. Таким чином, в обох Палатах Конґресу ЗСА є тепер резолюції, які закликають американський уряд заступитися за Валентина Мороза.

В суботу, 7-го вересня, коли кружляли чутки про смерть Мороза, Комітет вислав телеграми до всіх членів Конґресу, повідомляючи їх про ці чутки, і закликаючи їх, якщо не пізно, зробити все можливе, щоб врятувати життя Валентина Мороза. Подібну телеграму надіслано президентові Фордові.

Після відіслання тих телеграм, сенатор Роберт Тефт звернувся телеграмою до державного секретаря Кіссінджера, конґресмен Френк Анунзіо із стейту Іллінойс виступив з заявою в Конґресі в обороні Мороза, а сенатор Генрі Джексон надіслав листа Леонідові Брежнєву, в якому він закликав совєтського партійного верховода звільнити Мороза.

Спів-голова Комітету Оборони Валентина Мороза, Євген Іванців, повідомив про створення бюра Комітету у Вашинґтоні з постійним працівником, яким тепер є Єлизавета Ясевич з Клівленду. Телефон бюра Комітету — (202) 726-6532.

Тому, що остаточне схвалення резолюцій в справі Валентина Мороза, які тепер є в обох Палатах Конґресу, в найближчому часі не передбачується, Комітет уважає, що для остаточного звільнення Мороза потрібний розголос в американській та світовій пресі на зразок редакційної статті в газеті „Ню Йорк Таймс". Комітет закликає всіх, що мають доступ до редакцій газет, робити заходи, щоб ці газети йшли за прикладом „Ню Йорк Таймсу" та багатьох канадських газет і зайняли становище в справі Мороза.

В ЧИКАҐО Й МІННЕАПОЛІСІ ВІДБУЛИСЯ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ УНС

Чикаґо - Міннеаполіс — У рямках теперішньої осінньої членсько - організаційної кампанії Українського Народного Союзу, що є кінцевою фазою цьогорічної ювілейно-конвенційної кампанії із кінцевою метою здобути для УНСоюзу щонайменше шість тисяч нових членів та збільшити загальну кількість членства цієї найстаршої і найбільшої української установи у вільному світі до 90.000, минулої п'ятниці і суботи відбулися організаційні збори в Чикаґо і Міннеаполісі.

В Чикаґо наради відбулися в п'ятницю, 13-го вересня, в домі Спортового Т-ва „Леви" о год. 7-ій вечора з участю головного предсідника Йосипа Лисогора та головних радних Тараса Шпікули, д-ра Мирона Куропася й інж. Анатолія Дорошенка. Кругло 65 урядовців Відділів та конвенційних делеґатів репрезентували 23 Відділи цієї великої Округи. Наради відкрив і ними проводив голова Округи Михайло Ольшанський, секретарювала пані Марія Шпікула. Під час нарад відносно мало уваги віддано організаційним проблемам, натомість було багато мови про 28-му конвенцію та виявлені неточності в обліку виборчих голосів, що довело до переобліку. Цією справою, як відомо, займається з доручення Конвенції її Президія і вже в короткому часі буде в цій справі проголошено кінцеве повідомлення.

Після цих нарад гол. предсідник Йосип Лисогір побував на з'їзді ТУСМ, вітаючи його від УНСоюзу та УККомітету. В Міннеаполісі наради відбулися в суботу, 14-го вересня о год. 6-ій вечора в залі УПЦеркви св. Михаїла, також з участю головного предсідника Йосипа Лисогора і 30 представників місцевих Відділів УНС і конвенційних делеґатів. Відкрив наради голова Округи Гіларій Папіж, секретарював Ярослав Карпяк. Почесними гостями на нарадах були проф. д-р Олександер Грановський та о. Куданович. У протилежності до нарад в Чикаґо, на цих зборах обмірковувано виключно справи теперішньої організаційної кампанії та шляхи і методи її успішного завершення. Після інформаційної доповіді п. Й. Лисогора зав'язалася оживлена дискусія з участю багатьох приявних, у висліді якої винесено ряд позитивних рішень.

Наступного дня, в неділю 15-го вересня, місцева українська католицька парафія вшановувала свого вельми заслуженого пароха о. д-ра Степана Кнапа у 10-річчя його душпастирської діяльности в цій громаді. В ювілейному бенкеті, майстром церемонії якого був д-р Михайло Козак, а промовцем гість з Вінніпеґу о. шамб. Семен Іжик, взяло участь понад 500 осіб. Головний предсідник Й. Лисогір вітав Ювілята від УНСоюзу й УККомітету.

Того ж дня п. Й. Лисогір взяв участь у зборах місцевого Відділу УККА, головним предметом уваги на яких був плян праці на черговий рік та акція в обороні людських прав Валентина Мороза та інших ув'язнених і тортурованих совєтськими режимниками українських інтелектуалістів.

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ ОН ПОЧАЛА ПРАЦЮ

Об'єднані Нації, Ню Йорк. По полудні 17 вересня почалися тут наради 29-ої Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, які триватимуть 13 тижнів. Новим президентом Генеральної Асамблеї обрано міністра закордонних справ Альжирії Абделязіса Бутефліка, який почав своє урядування від оборони палестинських арабів, вимагаючи для них незалежної держави і заявляючи, що на Близькому Сході не буде миру до того часу, поки „не будуть звільнені окуповані території" Ізраїлем. А. Бутефлік висловив своє вдоволення також із того, що наближається кінець португальській імперії та що її дотеперішні колонії одержують самостійність.

Промова А. Бутефліка, з уваги на свій зміст, викликала порушення серед делеґатів, бо це вперше в історії ОН новообраний президент Генеральної Асамблеї ОН відступив від традиції зберігати у своїх виступах невтральність, а зайняв виразне і сторонниче становище до ряду суперечних питань. Зокрема гострою була його заява на тему „модерної капіталістичної експлуатації" економічно недорозвинених країн Азії і Африки, мовляв, світ находиться на етапі спротиву народів такій експлуатації. Як приклад успішньої боротьби „народів проти експлуатації капіталістів" він навів війну в Індокитаю, де — за його словами — народи Південносхідньої Азії перемогли „аґресорів".

Безпосередньо після слова новообраного президента, Генеральна Асамблея формально схвалила внесок на прийняття в члени ОН Ґвінеї-Бісау, Банґлядешу, та Ґренади, у висліді чого число членів ОН збільшилося до 138 держав.

На порядку дня нарад Генеральної Асамблеї ОН є разом 113 різних справ, які в основному стосуються економічної співпраці між розвиненими та відсталими державами у світі. Палестини і миру на Близькому Сході, Кипру, Кореї і ліквідації там командування ОН, Камбоджі і привернення там влади принца Нородома Сіганука, атомового узброєння та проголошення Близького Сходу „зоною вільною від атомової зброї".

Г. ШЕВЕЛЬ ОЧОЛЮЄ ДЕЛЕҐАЦІЮ УССР НА ГЕНЕРАЛЬНУ АСАМБЛЕЮ ОН

Москва. — Тасс опублікував повідомлення про те, що Рада міністрів Української ССР затвердила склад делеґації республіки на 29-ту Генеральну асамблею Об'єднаних Націй в Ню Йорку. Делеґацію очолюватиме міністр закордонних справ Української ССР Г. Г. Шевель.

Делеґацію Білоруської ССР очолює міністер закордонних справ Білоруської ССР А. Е. Гуринович. Делеґації УССР та БССР прибули до Ню Йорку разом з делеґацією СССР під проводом міністра закордонних справ СССР А. Громика.

Тимчасово звільнено з тюрми 95 втікачів від військової служби

Вашинґтон. — Генеральний прокуратор Віллiям Саксбі у вівторок, 17-го вересня, наказав звільнити з тюрми 95 втікачів від військової служби, з огляду на обмежену амнестію, проголошену президентом Джералдом Фордом минулого понеділка. Ці втікачі наразі звільнені тимчасово на 30 днів, а остаточні рішення в їхніх справах будуть видані 9-членною Радою Помилування, яка розглядатиме справу кожного засудженого вже втікача від військової служби та дезертира окремо. Згідно з постановами цієї обмеженої амнестії, неарештовані ще втікачі та дезертири з часу В'єтнамської війни, більшість з яких перебуває в Канаді, можуть до 31-го січня 1975-го року зголоситися до відповідних чинників і заслужити собі на цю амнестію виконуванням публічних робіт протягом 24-ох місяців, або менше, якщо будуть „полегшуючі обставини". Дезертири крім того мусітимуть наново зложити присягу льояльности до ЗСА. Думають, що з цієї обмеженої амнестії можуть скористати від 28 до 50 тисяч дезертирів і втікачів від військової служби. Наразі тільки коло 100 неарештованих дезертирів і втікачів телефонували до відповідних чинників, засягаючи інформації про подробиці цієї обмеженої амнестії. Багато дезертирів і втікачів, які перебувають в Канаді та інших державах, заявляють, що не можуть погодитися на вимоги поставлені президентом Фордом, бо вважають, що вони „не поповнили жадних злочинів" і тому вимагають загальної та беззастережної амнестії, тобто амнестії необмеженої жадними умовами.

ЗБІРНА ВИСТАВКА В ЧИКАҐО

Чикаґо. — Український Інститут Модерного Мистецтва інформує, що 13-го вересня ц.р. розпочалася збірна виставка українських мистців, яка триватиме до 13-го жовтня. Виставка, яка приміщуватиметься в приміщеннях Інституту при 2247 Вест Чикаґо евеню, включає праці мистців: Аронець, Бентов, Борняк, Дяченко - Кочман, Єванчук, Кучер, Лисак, Мандзюк, Оленська - Петришин, Осадса, Перейма, Петруняк-Колуччі, Струтинський. Години відвідин: вівтірки і п'ятниці від 2-9 вечора, суботи й неділі від 11-ї ранку до 2-ї по полудні.

Совєтський прокуратор перестерігає мистців перед недозволеними урядом виставками

Москва. — Аґенство Ройтерс повідомило з Москви, що совєтський прокуратор загрозив урядовими репресіями проти всіх тих мистців-неконформістів, які поважаться влаштовувати недозволені урядовими чинниками мистецькі виставки. З такою пересторогою і погрозою прокуратор звернувся до Надєжди Єльської, яка належала до гурту мистців, що намагалися влаштувати виставку своїх творів на площі в Москві 15 вересня. Після знищення виставки поліцією та „дружинниками" Єльскую арештовано та засуджено на 5 днів праці у в'язниці. Інформуючи про цю погрозу прокуратора закордонних кореспондентів, Надєжда Єльськая сказала, що її звільнено з в'язниці з „гуманітарних оглядів", як заявив їй прокуратор, враховуючи факт, що в неї мала ще дитина.

„Але прокуратор також сказав, — заявила вона, — що коли я буду продовжувати таку активність, то можу найтися у такій же ситуації, як Синявський і Даніель". Натяк тут на двох совєтських авторів-дисидентів, які були засуджені ще в 1966 році на довголітнє ув'язнення. А. Синявський живе тепер у Франції, а Даніель недалеко Москви в СССР.

На Кипрі почався обмін полоненими

Нікозія. — У висліді домовлення між проводами кипрських греків та кипрських турків тут розпочався обмін полоненими і ув'язненими після вибуху грецько-турецького конфлікту та інвазії турецьких військ на Кипр. Всіх полонених і ув'язнених по обох сторонах є понад 5,700 осіб. У початковій стадії буде звільнено разом 816 осіб. Президент Ґлафкос Клерідес і віцепрезидент Рауф Денкташ продовжують розмови в справі 150,000 грецьких і 8,200 турецьких втікачів. З турецького боку видвигається думка, щоб цю проблему втікачів розв'язати в загальному контексті масового переселення греків і турків з пляном забезпечити на Кипрі дві окремі етнічно однорідні територіяльні одиниці.

Округи УНС Клівленду, Бостону, Ст. Луїсу, Вунсакету, Філядельфії, Детройту і Відділи Кензас Сіті та Омаги відбудуть організаційні збори

Джерзі Сіті. — З Організаційного відділу УНС інформують, що цієї п'ятниці, 20 вересня в Окрузі Клівленду відбудуться організаційні наради, при чому буде також вибір нової Окр. Управи. Округи Бостону, Ст. Луїсу і Відд. в Кензас Сіті відбудуть наради в суботу, 21 вересня, а в неділю 22 вересня відбудуться організаційні наради в Округах Вунсакету, Філядельфії, Детройту і Відділів Омаги.

В Клівленді наради відбудуться в залі УКЦеркви св. Йосафата при 5720 Стейт Ровд - Парма. Початок назначено на год. 7 вечора. Участь в нарадах візьме головний касир мгр Уляна Дячук та головні радні проф. Тарас Шмагала і д-р Богдан Футей.

В суботу, 21-го вересня відбудуться наради Бостонської Округи в залі УКЦеркви при 148 Форест Гілс вулиці — Джемейка Плейнс. Початок нарад о год. 6 вечора. Участь в нарадах візьмуть заступниця головного предсідника пані Марія Душник і головна радна д-р Анна Чопик.

Того ж вечора відбудуться організаційні наради і вибір Управи Округи Ст. Луїсу також з участю головного касира мгр Уляни Дячук. Наради, початок яких назначено на год. 6:30 вечора, відбудуться в залі УНДому при 2838 Маґнолія Аве.

Наради Союзової громади в Кензас Сіті відбудуться також в суботу 21-го вересня о год. 7-й вечора в залі УНДому при 10 н. Феррі вулиці. Участь в нарадах візьме головний радний д-р Мирон Куропась.

В неділю, 22 вересня, організаційні наради Округи Вунсакет відбудуться в залі УПЦеркви св. Михаїла при 74 Гарріс Аве. о год. 2 по полудні. Головним промовцем під час нарад буде пані Марія Душник, заступниця головного предсідника.

Давголітній організаційний першун — Філядельфійська Округа відбуде наради у власному домі при 5004 Н. Олд Йорк Ровд. Початок нарад назначено на год. 2 по полудні. В нарадах візьмуть участь головний секретар Володимир Сохан, головні контролери проф. д-р Богдан Гнатюк та д-р Іван Скальчук і головний радний Іван Одежинський.

Округа Детройту відбуде свої наради на оселі „Київ" у Вайтмор Лейку. Початок назначено на год. 2 по полудні. В нарадах візьмуть участь головний організатор Степан Гавриш, головний контролер інж. Іван Ващук та головний радний Євген Репета. Після наради відбудеться традиційне печення картопель і стейків.

В Омага, Небраска наради відбудуться в залі УКЦеркви при 16 і Марта вулицях о год. 12:30 по полудні. Участь у цих нарадах візьме головний радний д-р Мирон Куропась.

Наради в згаданих Округах і місцевостях є продовженням теперішньої осінньої ювілейної кампанії, завданням якої є здобути в цьому році 6.000 членів та дійти до рекордового числа 90.000 членів у 80-тиріччя УНСоюзу.

ТОВАРИСЬКА ЗУСТРІЧ ІНЖЕНЕРІВ

Союзівка. Керґонксон. — Товариство Українських Інженерів Америки Митрополітальний Відділ в Ню Йорку та Карпато-Лещетарський Клюб влаштовують спільно в днях 5 і 6-го жовтня ц. р. на відпочинковій оселі УНС Союзівці осінню товариську зустріч.

40 НОВИХ ЧЛЕНІВ УНС ЗДОБУЛИ 5,000 ДОЛЯРІВ НАГОРОДИ

Джерзі Сіті. Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу, проголосивши з початком цього для нього ювілейного і конвенційного року членсько - орґанізаційну кампанію з метою здобути для УНС щонайменше шість тисяч нових членів та збільшити загальну кількість членства УНС до рекордового числа 90,000, визначив у цій кампанії цілий ряд нагород за організаційні успіхи і при цьому також уперше в своїй історії визначив окремі нагороди для новозорганізованих членів. Разом визначено 40 таких нагород, одну на суму 1,000 долярів, дві нагороди по 500 долярів і дві по 250 долярів, 15 нагород по 100 долярів і 20 нагород по 50 долярів. Льосування цих нагород для нових членів УНСоюзу відбулося минулої суботи, 14-го вересня, під час Дня Українського Народного Союзу на Союзівці.

Льосування виграшів провели: головний секретар Володимир Сохан, обласний організатор Василь Оріховський, конферансьє „Союзівки" Анна Дидик, та Христя Снилик і Андрійко Олинець, які витягали з барабана карточки із числами грамот для виграшів. Свідками цієї церемонії на сцені „Союзівки" були: почесний член Головного Уряду УНСоюзу Роман Слободян, урядовці Відділів УНСоюзу Мартин Шишка, Михайло Савків, Квітка Стецюк, Ксеня Шишка, Василь Стефурин і Дмитро Мушастий. Всі вони потвердили своїми підписами зладжений там же на сцені „Союзівки' список виграшів, тобто вильосуваних чисел грамот та чисел Відділів цих грамот. Опісля доповнено цей список іменами та прізвищами членів, власників цих грамот. Нагороди здобули такі новозорганізовані члени:

ЧЛЕНИ, ЯКІ ВИГРАЛИ ГРОШОВІ НАГОРОДИ КОНВЕНЦІЙНОЇ ЧЛЕНСЬКОЇ КАМПАНІЇ 1974 Р.

Ч. Відділу	Ім'я та прізвище члена	Ч. Грамоти	Сума
121	Марія Е. Валь	166959	$1,000
356	Джером М. Тобін	167298	500
124	Андрія Карабин	166755	500
387	Роза М. Курник	167305	250
455	Христина Фуґа	166909	250
394	Володимир Закревський	165905	100
387	Володимир Ломаґа	165904	100

(Закінчення на стор. 3-ій)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Виклик Москві

Під кінець серпня цього року Соціялістична Республіка Румунії відзначала 30-річчя з дня звільнення її від німецько - гітлерівської „опіки" і, очевидно, встановлення подібної „опіки" з боку іншої імперії — совєтсько - російської. Цю нагоду совєтські чинники намагались використати, щоб продемонструвати назовні совєтсько - румунську „дружбу". З цією метою до Букарешту на святкування їздила делеґація під проводом А. Косиґіна, а також Л. Брежнєв, М. Підгорний та А. Косиґін опублікували спеціяльне привітальне послання, наголошуючи потребу співробітництва СССР і Румунії „на двосторонній основі" і вказуючи на те, що совєтсько - румунська співпраця є в „інтересах совєтського і румунського народів, єдности соціялістичних держав, справи соціялізму і миру".

Своєрідним виявом примирливости Румунії до СССР і совєтської політики була стаття самого генерального секретаря ЦК Румунської компартії Н. Чауческу в „Правді" з 22 серпня, у якій він навіть досить „тепло" написав про совєтську допомогу для Румунії. Н. Чауческу не забув при тому підкреслити конечности для кожної держави проводити співпрацю з іншими державами на базі „поваги до національної незалежности і суверенітету, невтручання у внутрішні справи, невживання сили чи погрожування силою у міжнародних відносинах". Все таки, загальний зміст цієї статті у московській „Правді" міг викликати деякі сумніви щодо готовости Румунії обстояти до кінця свої права і політичні аспірації в обличчі совєтського натиску і намагань, щоб також Румунська компартія визнала першість КПСС і керівну ролю Москви.

Ці побоювання, як видно тепер, виявилися безпідставними. У документах, призначених на недалекий конґрес Румунської компартії, Центральний комітет компартії зайняв дуже виразну позицію щодо совєтських вимог і претенсій. Не називаючи прямо ні КПСС, ні СССР, ЦК Румунської компартії висловився кілька днів тому проти того, щоб будь-яка компартія чи комуністичний центр міг мати право керувати діяльністю інших компартій чи координувати діяльність між компартіями. Таким чином румунські комуністи відважились на те, щоб на найближчому своєму конґресі покласти край усім спекуляціям щодо їхнього відношення до Москви.

Для добра країни

У неділю, 8-го вересня, президент Джералд Форд проголосив повне і беззастережне помилування для колишнього президента Ричарда Ніксона за всі можливі проступки, поповнені ним за ввесь час його президентури. Кілька днів пізніше Білий Дім повідомив, що після закінчення судових процесів над колишніми співпрацівниками Ричарда Ніксона, обвинуваченими за причетність до Вотерґейтської афери, президент Форд розглядатиме справу всіх тих обвинувачених, хто звернеться до нього в справі помилування. У понеділок 16-го вересня, Президент підписав проклямацію, якою проголосив надання обмеженої амнестії для дезертирів із американських збройних сил і для тих юнаків, які втекли за кордон, щоб оминути військову службу під час В'єтнамської війни.

Можна твердити, що помилування Ричарда Ніксона було передчасне та що президент Форд не повинен був вже тепер вмішуватися в нормальний процес судочинства, а повинен був підождати аж до його завершення. Мають свою логічну основу твердження ветеранських організацій, що навіть обмежена амнестія є поличником для тих молодих людей, які не відмовилися від військової служби у В'єтнамі, а також зневагою пам'яти поляглих у цій війні американських вояків та що амнестія може мати деморалізуючий вплив на американську армію.

Треба, однак, погодитися, що вирішальним моментом у всіх цих далекойдучих заходах президента Джералда Форда був загальнонаціональний інтерес країни. Глибоко стурбований майбутнім ЗСА та бажаючи „загоїти рани нації" і „об'єднати народ", він, не зважаючи на це, що його рішення мусіли викликати навіть гостру реакцію з боку поважної частини американського суспільства, рішився на такі кроки у переконанні, що на дальшу мету це вийде на користь країні.

М. Сосновський

ЗАВДАННЯ НЕ ПІД СИЛУ

У цікавій статті „Останній обов'язок націоналістичної ґенерації" („Свобода", 13 серпня) А. Камінський повернувся до досить давньої теми, якій на ім'я: якщо вже не об'єднання, то принаймні далекойдуча к о ординація діяльности існуючих наших трьох націоналістичних формацій. Читаючи цю статтю, ми були заскочені, однак, висновками автора, який виступив з твердженням, що таке об'єднання чи координацію н а ц і оналістичних формацій можуть довершити тільки „сеньйори націоналістичної ґенерації", тобто теперішні українські націоналістичні лідери. Згідно з думкою автора, ці „націоналістичні сеньйори", як пише він, „посідають політичний капітал", який „дає їм в руки інструмент для зреалізування потрібних змін у міжпартійних відносинах". Одночасно автор досить критично оцінює „молодшу націоналістичну ґенерацію", яка, мовляв, є тільки „апаратного типу ґарнітур", без „політичного капіталу", і живе у постійному страху за „власні пости", зробивши „партійну кар'єру" в атмосфері міжгрупової боротьби, спираючись на „авторитет" старшої ґенерації.

Такі висновки автора дивні, бо ціла його стаття дає матеріял якраз на те, щоб ці висновки опрокинути та доказати їхню нереальність. Треба відзначити, що цілком правильна аналіза ситуації на відтинку українських націоналістичних формацій, що її дав А. Камінський у своїй статті, розкриває дуже серйозні недоліки на відтинку власне отих „націоналістичних сеньйорів", які на сучасному етапі очолюють окремі націоналістичні групи. Ці недоліки і загальна атмосфера такі, що немає ніяких реальних підстав надіятися на успішну реалізацію пляну запропонованого автором.

Є вже свого роду історичним фактом, що за близько 35 років часу оці „націоналістичні сеньйори" в ніяких складних політичних ситуаціях, що їх переживав наш народ, не спромоглися на таку координовану діяльність, яка переступала б групові, а навіть особисті межі, з дуже часто трагічними наслідками для самої справи і для всього народу. Типова для націоналістичного руху тенденція підмінювати у практичній політиці частину за цілість унеможливлювала лідерам цього руху бачити цілість у всій її сукупності щодо змісту і форми і з позицій інтересів цієї цілости, а не частини, оцінювати події і факти внутрішньої і зовнішньої політики. Цю тенденцію виявляла спершу ще єдина ОУН, а відтак її засвоїла собі кожна окрема фракція ОУН, що виразно бачимо з програмових документів і ОУН і пізніших окремих націоналістичних фракцій та з їх практичної політики. Три декади не внесли на цьому відтинку ніяких суттєвих змін, не рахуючи таких чи інших формальних деклярацій для зовнішнього вжитку. У висліді заіснували в нашому політикумі, домінованому „націоналістичною ґенерацією", всі ці ускладнення, яких сьогодні ми є свідками і про які м.ін. і пише А. Камінський.

Є безспірним фактом, що спершу єдина, а відтак в окремих фракціях — ОУН відіграла в українському житті важливу ролю, вийшовши на українську політичну арену з „виразно зформованою концепцією державнотворства і прецінною скарбницею суверенної політичної думки". Все це правда, але також правда, що сьогодні увесь наш націоналістичний рух у всіх своїх відгалуженнях за кордонами України найшовся в кризі. До того, що найважливіше, час не працює в його користь, бо, як написав А. Камінський, „націоналістична ґенерація", яка надавала тон в нашому житті 40-60-х років, сходить з історичного кону за „природними законами". В такій ситуації перед нею є ще, мовляв, „останній" обов'язок, а саме, забезпечити збереження організаційних рямок націоналістичного руху, щоб з ним не сталось те, що вже сталось з нашими соціялістичними, демократично-ліберальними групами, гетьманцями тощо.

Безперечно, кожен український патріот з радістю привітав би таку розв'язку, але, на жаль, в практичному житті малу ролю відіграють самі тільки „побожні бажання". Справу перерішують моменти цілком іншого характеру — байдуже при тому, чи вони позитивні, чи неґативні. Крім того, для здійснення накресленого А. Камінським пляну потрібно найважливішого: відповідного психологічного розположення.

У противагу до тверджgranня чи надій А. Камінського, ми вважаємо, що наші „націоналістичні сеньйори" якраз психологічно не готові на те, щоб відіграти ролю, про яку мова у його статті. Зле це, чи добре, але їхня політична діяльність остаточно передрішувана давно утвердженими в них комплексами і ледве, чи вже щось в нас заіснує такого, щоб можна було з його допомогою ці комплекси переборотии і добитися активної та справді щирої співпраці „націоналістичних сеньйорів" на шляху до мети, яку накреслив Камінський, надіючись на реставрування з'єднаного і сильного націоналістичного руху, звільненого від авторитарно - монократичних тенденцій, як вирішального чинника українського політичного життя і української визвольної боротьби. Коротко, поставлене завдання їм ніяк вже не під силу.

Коли ж так, то чи треба б прийняти, що справа пропаща? На нашу думку, так воно не є, але розв'язка лежить в іншій площині, власне в цій, яку не добачує і якою навіть нехтує А. Камінський. Розв'язка у поставі і настанові молодшого націоналістичного покоління, яке прийде, чи вже приходить на зміну „націоналістичним сеньйорам". Ясно, що серед нього будуть люди (і може й є!) „апаратного типу", але це неминуче. Зрештою, не можна примикати очей на незаперечний факт, що власне сьогодні серед „націоналістичних сеньйорів" переважає й домінує отой „апаратний тип" з чималою шкодою для цілого націоналістичного руху і можливо, що наслідки цього позначаться і на молодшому поколінні.

Події останнього часу показують досить виразно, що якщо наш націоналістичний рух має лишитися важливим чинником в нашому політичному і громадському житті, то таким він останеться тільки завдяки новій ґенерації, психологія якої цілком інакша, в якої немає ресантиментів з часів постійних конфліктів і розколів. Що важливіше, в нової націоналістичної ґенерації немає зайвих претенсій до т.зв. „історичности" особистої і групової, яка для багатьох „націоналістичних сеньйорів" служить найважливішим і вирішальним життьовим орієнтир…

(Закінчення на стор. 4-ій)

П. Феденко

ЩО ВРЯТУВАЛО НІМЦІВ?

Мюнхен. — Двічі Німеччина була розбита у війні в XX віці. Перша війна тривала від 1914 до 1918 року; Друга від 1939 до 1945 року. Ще й досі німецькі історики ведуть спір між собою, чи уряд Вільгельма II несе вину за вибух Першої світової війни. Гамбурзький професор Фріц Фішер у своїй книжці „Посягання на світову владу" зібрав багато документальних доказів, що кайзер заохочував уряд Австро-Угорщини учинити „кaральну експедицію" проти Сербії за те, що сербський студент Принцип убив у Сараєві спадкоємця трону Франца Фердинанда.

Успіхи у війні так засліпили були велику частину німецького народу, що в Німеччині знаходили підтримку пляни Берлінського уряду поширити кордони німецької імперії на сході, на заході й на півдні. Вільгельм II у своїх промовах нарікав, що німці не мають, де орати й сіяти, що доведеться займатися хліборобством „на покрівлях домів"...

Але прийшла поразка Німеччини і в листопаді 1918 р. німецькі генерали мусіли підписати капітуляцію на французькій землі в місті Комп'єнь. Між урядами держав - переможців не було згоди, що робити з Німеччиною після поразки німецького імперіялізму. Найрадикальніших заходів хотів ужити супроти Німеччини французький прем'єр Жорж Клемансо: він пропонував відтяти від Німеччини якнайбільше території, зліквідувати німецьке військо, наложити велику контрибуцію для репарації зруйнованих німцями областей у Франції, Італії та в Бельгії. Клемансо казав, що німців забагато на 20 мільйонів...

Союзні з Францією уряди Англії, Америки й Італії не прийняли плянів французького прем'єра. Перед смертю своєю в 1929 році Клемансо видав книжку „Велич і убожество однієї перемоги", в якій висловив свій острах, що Німеччина знову почне війну проти своїх сусідів. Після 1918 року уряд Великобританії не хотів дуже тиснути німців, щоб не дати Франції та її союзникам — Польщі, Румунії, Чехо-Словаччині порушити „рівновагу в Европі". В Америці також поставилися холодно до плянів ґеґемонії Франції в Европі. В Німеччині впала монархія, і республіканський уряд здобув певні симпатії в світі. Німецькі письменники й мистці в своїх зверненнях до цивілізованого світу нагадували про великі заслуги німецької науки, літератури, мистецтва для світової культури: імена філософів — Ляйбніца, Канта, Геґеля, поетів — Гете, Шіллера й Гайне, композиторів — Бетговена, Ваґнера, Брамса, Шумана загально відомі. Тому, говорилося, не треба понижувати народу, що дав світовій культурі таких геніїв...

Помалу Німеччина загоїла воєнні рани, відбудувала індустрію, добилася рівноправности з іншими великодержавами і п р и х овано створила кадри нової армії.

Коли 1933 р. владу в Німеччині захопив Гітлер, то мав на чому будувати свої пляни відплати державам-переможцям у Першій світовій війні і пляни нових здобутків для створення „Третьої імперії".

Ці пляни „фюрера" розпалися в 1945 році. Хоч війна була програна вже 1943 року, коли впав Сталінград над Волгою, але німецьке військо завзято билося ще два роки. Цьому помогли мимоволі деякі помилки урядів Америки й Англії. Рузвелт і Черчілл проголосили, що не будуть вести ніяких переговорів з німцями, і вимагають від німецького війська „безумовної здачі". Друге, що додало духу німцям так довго воювати, був „плян Морґентау", американського міністра фінансів. За цим пляном, після поразки німців, Німеччину треба обернути в країну аґрарну, зруйнувати індустрію, велику частину німців переселити в Африку, словом — не дати цьому народові ніколи стати загрозою для сусідів і для миру в світі.

Перше до цього пляну поставились були прихильно Рузвелт і Черчілл. Але в Америці та в Англії було немало критиків пляну Морґентау. Вони вказували на те, що запляновала кара, яка могла б знищити половину німецького народу, оправдувала б в очах німців усі злочини Гітлера.

Незабаром плян Морґентау став відомий у Німеччині і це використала Гітлерова пропаґанда: мовляв, треба битися далі, бо вороги несуть загибель німецькому народові. Після німецької капітуляції 9 травня 1945 р. про плян Морґентау забули.

Бо хоч упав німецький імперіялізм, але на европейських повоєнних руїнах виросла нова загарбницька сила: імперіялізм московський. Сталін відбатував для своєї імперії нових 100 мільйонів підданих у так званих країнах - сателітах між морями Балтійським і Чорним і пробував захопити Грецію, завоювати у Персії провінцію Азербайджан і т. д. Проти цієї небезпеки довелося миритися з покононаним ворогом — Німеччиною. Уже в 1949 році дано право західнім німецьким областям створити свою Федеративну Республіку, а пізніше й військо. Західню Німеччину прийнято до НАТО і до Европейської Господарської Спілки. Упали всякі обмеження для німецького народного господарства і настало відродження, яке назвали „господарським чудом". Коли б не натиск Москви, що прямувала „совєтизувати Европу", то доля Німеччини була б інша.

Людмила Мойсеєва

ЖИДИ І МІШАНІ ШЛЮБИ

Як і всі етнічні групи в Америці, жиди стурбовані зростом кількости мішаних подруж серед їхньої молоді, особливо відколи ця загроза нависла навіть над громадами жидів ортодоксальних. Тому не дивно, що цьому болючому питанню присвячують увагу д у х о в н і провідники жидівського народу — рабіни, про що довідуємося з статті Ріти Дельфінер у „Ню Йорк Пост" з 13-го вересня „Рабіни намагаються протидіяти мішаним шлюбам у коледжах". Стурбована „алярмуючими пропорціями" кількости одружень поміж жидами і не жидами серед студентської молоді, Рада Рабінів покликала до життя комісію, завданням якої є відвідувати кемпуси і зупинити течію, — пише „Ню Йорк Пост".

Новозаснована комісія, що складається з учених, рабінів та соціяльних працівників, буде працювати пліч-опліч з жидівськими організаціями, які вже діють по кемпусах, щоб охопити не тільки молодь ортодоксальну, але також т. зв. реформовану і консервативну. (В ЗСА жидівська віра охоплює три напрямки: ортодоксальний, консервативний і реформований). Президент цієї Ради Рабінів, яка заступає майже тисячу ортодоксальних рабінів, рабін Фабіян Шонфельд висловився про мішані подружжя, що вони є „загибеллю для жида", бо те, „що Гітлер не зміг заподіяти нам фізично, дехто з нас робить сам собі... Це фізичний і духовий ґеноцид, тому що особа може жити далі, як людина, але не житиме, як жид". З гострим обвинуваченням він виступив проти неортодоксального рабінату в Америці, оскаржуючи їх у тому, „що вони не зуміли дати своїм дітям таке жидівське виховання, яке вони потребують, щоб продовжувати існування як жиди".

Його обурює особливо той факт, що багато реформованих рабінів дають шлюби жидів з не-жидами, не роблячи найменших старань, щоб навертати на жидівство не-жидівських подругів, хоча офіційним становищем і Рабінської Асамблеї, яка заступає інтереси консервативних рабінів і Центральної Конференції Американських Рабінів, яка репрезентує реформованих рабінів, є не давати шлюбів тим парам, де нема навернення на жидівство.

Речник Центральної Конференції (реформованих) рабінів і віцепрезидент її, рабін Джозеф Глейзер потвердив те, що в самому 1972 році з опитуваних реформованих рабінів, чи давали шлюби без навертання на юдаїзм, 41 відсоток відповіли, що так. „Відносно поважне число рабінів такі церемонії переводило", — сказав він, при тому висловив своє незадоволення з оскаржування рабіном Шонфельдом його групи. Так само незадоволений критикою Шонфельда був і рабін Вольф Кельман, екзекутивний віцепрезидент Рабінської Асамблеї (консервативні рабіни), зазначуючи, що їхні обидві групи вже ужили заходів, щоб з цією проблемою боротися.

Але загроза мішаних шлюбів нависла не тільки над консервативними і реформованими групами жидів. Ортодоксальні жиди також виставлені на небезпеку мішаних одружень. Рабін Шонфельд вказує, що за 23 роки його ординації в тій самій конґреґації, перших вісімнадцять років не мали жадного випадку одружінь з не-жидами, коли останні три роки знали вже чотири такі випадки: „Ця проблема зачинає роз'їдати і ортодоксальне згромадження", — з журбою каже він.

Оправдана тривога рабінів про майбутнє жидівської спільноти в Америці цікавить і нас, українців. Бо, якщо вони б'ють на сполох у цій справі, то як же більшою мусить бути наша турбота про збереження нашої спільноти в Америці і взагалі у розсіянні по світі, бо ж під кожним оглядом їх справи значно ліпші ніж наші.

Ми любимо покликатися на жидів і брати їх собі за приклад, візьмімо з них приклад і тепер, перефразувавши вислів рабіна Шонфельда: одружившись з не-українцем чи не-українкою, така особа житиме далі, як людина, але не житиме як свідомий член своєї української спільноти, у кращому ж разі, лишившись при українцях, матиме поважні додаткові труднощі утримати себе, а особливо своїх дітей, в українстві.

О. Шевченко

НАГАДАЙ БАНДУРО СПІВАМИ...

Бандура — це один із засобів плекання гордощів свого національного я, зокрема для нашої молоді.

Зреалізування ідеї

Ми маємо не абияку честь (чого не мав ані один народ поза межами своєї батьківщини) мати славну Капелю Бандуристів ім. Т. Г. Шевченка. Також разом з тим і гордість, що члени цієї капелі, вже сьогодні думають і дбають про майбутню її долю. Треба *лише*, щоб цим ширше зацікавилася українська громада.

У самій капелі існує референтура кадрів, за яку відповідальний, відомий славний бандурист-віртуоз і заступник диригента капелі Петро Іванович Китастий. Хто хоча раз чув і бачив його виконання, як соліста то напевно його ніколи не забуде. Він доказав це тим, що всього за один тиждень, на оселі ОДУМ-у „Київ", на таборі вдосконалення гри на бандурі й українознавства він зумів підготовити для батьків і гостей концерт під назвою „Кобзарський вечір". Це вже другий кобзарський табір, який він очолює з метою, щоб навчати кобзарського мистецтва та заохотити молодь до бандури. Майбутні кадри — це головна мета такого роду праці. „Управа Капелі з нетерпінням чекає, щоб побачити успіхи цього табору" — скромно зазначив Петро Китастий під час концерту.

Дня 17-го серпня ц. р. о год. 8-ій вечора, в залі Одумівки розташувалися понад тридцять осіб молоді, гордо тримаючи бандури. Вони вперто, під наглядом їхнього, незрівняного вчителя Петра Китастоо працювали цілий тиждень, щоб не лише навчитися, але й показати вислід навчання своїм батькам і гостям. А праця не була легка... Там були юні бандуристи віком від десяти (хоч один — Лесик Китастий лише вісім років!) до двадцяти років життя з різних місцевостей. Найбільші групи з Філядельфії й Самерсету. Кожна з цих груп, або поодиноко вчилися порізному. Але все це Петро Китастий зумів, з небуденним успіхом, з'єднати в одну мистецьку одиницю. Кожну точку присутні сприймали з великим захопленням, а після останньої — невгаваючі оплески треба було припинити...

Кобзарський вечір

І так почався концерт... Ще будучи в Україні, Петро Китастий грав на бандурі „Київський вальс"; І ось цю чудову мелодію він навчив юних бандуристів і вони виконали її, як першу точку. Пізніше, під акомпаньямент цілого ансамблю, тріо: Ірина Несен, Лесик Китастий і Ярема Гриців гарно проспівали пісню „Зоре моя вечірняя..." Української творчої душі, яку вкладено в наші славні думи, не можна краще передати ніяким музичним інструментом тільки бандурою. І тому присутні зі затаєним віддихом слухали „Думу про Україну" у неперевершеному виконанню керівника ансамблю Петра Китастого.

Хочеться перефразувати українську приказку і сказати: „Китастому роду таки немає переводу" — бо перед ансамблем появився молодий Андрій Китастий, син нашого славного композитора Григорія Китастого. Вправні пальці перебирали струни з-під яких дзвеніли прекрасні звуки, звуки які вклав, відтворюючи красу українського степу, Григорій Трохимович Китастий у композицію нового твору „Гомін степів". Слухайте й почуєте розмову трав, спів жайворонка і всю буйність широкого, багатого, прекрасного українського степу...

Петро Китастий дуже вміло уклав програму. Він хотів доказати, як юні бандуристи можуть виконувати старовинні кобзарські мелодії і разом з тим модерні музичні речі. Перша „Полянка", яку виконали Павло Гурський і Марко Бандера, а другу під їх акомпаньямент — спів „Заходить сонце" (переклад з англійської мови) квартету: Оксана Демидюк, Женя Садова, Наталя Павленко і Таня Фат.

Напруження зростало. Програма ставала все цікавішою. Присутні з насолодою прослухали дует, під бандуру, Петра Китастого і його дружини Ліди. Їм не вдалось обійтися лиш одною піснею: такі голоси та ще й під акомпаньямент бандури й такі чудові ліричні українські пісні як „Мавка" й „Смерічки - Марічки" можна було б слухати вічно.

Напевно не легко прийшлося Петрові Китастому та його асистентам Петрові Гурському та Жені Садовій, щоб навчити й то лише старших, більш заавансованих, інструментальну композицію „Гетьманський танець", яку бездоганно виконали юні бандуристи.

На закінчення цього концерту був виступ (дві точки) члена капелі бандуристів ім. Т. Г. Шевченка, відомого соліста (бас) Володимира Тисовського, який виконав дві пісні: „Ой у полі верба" під акомпаньямент однієї бандури Петра Китастого і „Взяв би я бандуру..." на тлі всіх бандуристів і їхнього співу. Кожен, мабуть, з нас чув і дуже добре знає цю прегарну пісню, але в цей вечір вона була інша й цікава. На тлі гарного голосу соліста звучали до глибини зворушливо, юні, чисті олоси молодих бандуристів, які з гордістю слідкували за руками свого диригента й вчителя Петра Китастого. Саме закінчення цієї пісні було таке оригінальне, що публіка не вмовкала з оплесками ніби, бажаючи продовження концерту принаймі ще на годину. Хтось запитав: „Невже пройшла ціла година — мені здавалося, що концерт щойно почався!"

З непорожніми руками...

Усміхнені обличчя юних бандуристів, гордий усміх батьків, що вони побачили ще одне надбання своїх дітей, і довгі розмови про щойно відбуту подію наповнювали оселю ОДУМ-у аж геть поза північ.

Організувавши і перевівши табір вдосконалення гри на бандурі, ОДУМ став у великій пригоді нашій славній Капелі Бандуристів ім. Т. Г. Шевченка, яка звеличила наш прекрасний музичний інструмент — бандуру. Провід ОДУМ-у намагається допомогти молоді, щоб вона ішла в життя з непорожніми руками, гордо несучи національні надбання її предків. Якщо неможливо крісом в руках здобувати славу і волю батьківщині своїх предків то, хай юний бандурист бере в руки товаришку — бандуру. Вона своїм співом завжди нагадуватиме „Хто ми є і чиї ми діти", а іншим народам розкаже правду про славне минуле великого українського народу. Може хоча мелодія музики розворушить зачерствілі серця тих, які вважають себе справедливими у визнаванні волі й гідности всім народам, а серед них і українському народові.

Аба Ебан викладає в Колюмбійському університеті

Ню Йорк. — Колишній міністер закордонних справ Ізраїлю Аба Ебан, виступив в четвер, 12-го вересня ц.р. в цілком новій для нього ролі лектора на відомому Колюмбійському університеті в Ню Йорку. Він прочитав першу лекцію для студентів цього університету на тему: „Основні завдання Організації Об'єднаних Націй". Аба Ебан є гостинним професором політичних наук цього університету і в осінньо-зимову семестрі виголошуватиме лекції переважно на політичні теми. Будучи дев'ять років на пості міністра закордонних справ Ізраїля, він прекрасно орієнтується у міжнародних відносинах і праці ОН і тому його улюбленою темою є власне праця Секретаріяту цієї світової організації. У першій лекції Аба Ебан відмітив великий вклад праці ОН у справі замирення на Кипрі і, ролю державного секретаря Генрі Кіссінджера в арабсько-ізраїльському замиренні.

Після закінчення осіннього семестру в Колюмбійському університеті, Аба Ебан повернеться назад до Ізраїлю щоб знову включитися в активну політику.

На черзі — „Збірник Подолян"

Провідник Т-ва Подолян давно вже мріяв про якийсь помітний рух у напрямі „збірника подолян", ч. І." Та все не вдалось. Причина цьому — інертність ред-колеґії, обраної понад три роки тому.

Нарешті, голова Т-ва архітект М. Кравчук, відважився на рішучий крок: запросив до праці над підготуванням збірника декого з нових людей. На скликаних сходинах управи Т-ва і ред-колеґії, 12-го грудня минулого року, частину матеріялів, зібраних для збірника, поділено між редакторами мови — стилістами. Завданням було — зі сорока трьох рукописів, вибрати найважливіші.

Тепер частину матеріялів вже підготовлено й переписано на машинці, до інших додано аннотації. Поміж матеріялами, що ввійдуть до збірника, є різноманітні своєю тематикою, і всі вони по-своєму цікаві й цінні. Напр.: „Кам'янець - Подільський" „Духовість Поділля" — проф Ігоря Губаржевського, „Доктор К. Г. Солуха", стаття-спогад Тетяни Приходько-Солухи, яка розповідає про свого батька — видатного лікаря, що один з перших на терені царської Росії з великим успіхом застосував ліки проти сухіт — пневмоторакс; розповідає про нього і як про громадського діяча, одного з ініціяторів відкриття „Просвіти" в Кам'янці й заснування Кам'янець-Подільського Українського Державного Університету (відкрито його за часів гетьмана Павла Скоропадського); Лаконічна, насичена фактами, стаття „Заснування Кам'янець-Подільського Українського Державного Університету" — пера другого активного учасника заснування його — Ю. О. Шульмінського; „Кам'янець моїх юних днів" — спогади Євгена Онацького; відомості про сільсько-господарський факультет Кам'янець - Подільського Українського Державного Університету, перетворений пізніше на Сільсько-Господарський Інститут. Є й інші матеріяли до збірника. Одначе треба додати до них важливі для Поділля літописні сторінки з „Літопису Самовидця", з „Хмільницького Літопису", з „Галицько-Волинського Літопису"; відомости про мистецтво, народну творчість, письменство Поділля, досягнення наук у тій частині України.

Товариство Подолян формально було покликано до життя в 1968 р., саме в дні святкування в УВАН 900-річчя Кам'янця-Подільського (7 й 8-го грудня 1968 р.). У плянуванні тієї імпрези найжвавішу участь взяли подоляни, ініціятивний гурток, який для відзначення 900-річного ювілею Кам'янця ще на перших своїх сходинах, 28-го травня 1966 р. створив Організаційний Комітет підготування й проведення ювілею. Ініціяторами створення цього Комітету були: М. С. Кравчук, В. Приходько, Ст. Бартко, К. Туркало.

По деякому часі, після оформлення Т-ва Подолян, у проф. В. В. Міяковського, в розмові з архітектом М. С. Кравчуком, зродилась ідея заснування при історичній секції УВАН Кабінет-Музей Постійного Вивчання Поділля. Ця думка знайшла свій реальний ґрунт, що й було задокументовано 10-го травня 1969 року: „В узгідненні з УВАН і на пропозицію дійсного члена П. І. Розгона внести в Статут УВАН відкриття Кабінету Дослідження Поділля імени проф. Юхима Січинського, вважати його фактично заснованим. Доручити М. Кравчукові та В. Міяковському оформити в Президії УВАН формально цю справу..."

Дня 4-го вересня того ж року відбулося засідання Президії УВАН, на якому затверджено Кабінет Вивчення Поділля при історичній секції УВАН (що зафіксовано в листі Голови УВАН Олександра Архимовича, з 5-го вересня 1969 р., до голови Т-ва Подолян М. Кравчука).

Так виник Кабінет-Музей постійного вивчання Поділля.

Проф. В. Міяковський у листі з 14-го листопада 1969 р., повідомив Т-во Подолян, що вищезазначений Кабінет-Музей також затверджено на конференції дійсних членів УВАН, протоколом з 8-го листопада 1969 р.

Поділля — важлива частина України. Навіть, якщо говорити красне письменство й поезію його, то воно дало українській культурі таких письменників і поетів, як: Анатоль Свидницький, Степан Руданський, Михайло Коцюбинський, а з сучасних: Володимир Свідзінський, загинулий від комуністів, Галина Журба, Віктор Приходько; також видатний вчений-мовознавець Григорій Голоскевич, композитор Микола Леонтович, обидва загинули від комуністів; з героїв-борців за націю: Богун, Кривонос, Ганджа, Наливайко, Верлан, Кармелюк та ін.

В останній період війська Української Народної Республіки боронились від червоної навали загарбників-москалів. Уряд тоді вільної України мав свій осідок у Кам'янці, тримаючись тут до останніх днів.

Будучи важливою частиною України, Поділля привертає увагу всіх українців. Отже справа появи у світ „Збірника Подолян" є, насамперед, справою подолян, а потім і всіх українців. Після першого оголошення про намір видати такий збірник, до Т-ва почали були надходити пожертви. Поступово надходження послабли, бо люди не бачили, щоб справа видання збірника посувалася вперед. Тепер, коли видання збірника наближається до зреалізування і він частково підготований до друку, Т-во Подолян закликає своїх краянів і всіх українців подати свої частинні пожертви на видання цього важливого збірника. Пожертви надсилати на адресу: Zbirnyk Podolian, 206 West 100 St., New York. N. Y. 10025.

М Кравчук, Голова Т-ва подолян

Н. Щербина, ред.

Любов Коленська

Праця одних, невтомних рук

На скелі постала каплиця...

Кергонксон. — Ми півтора милі від Союзівки, на 16-ти акрові посілості Петра і Наталії Войновських. Ідемо стежкою поміж скельними виступами, низькими карловатими й високими в розгін у небо — соснами і молодими дубами; поміж ними зеленими острівцями рясні афини, де-не-де папороті й невисокі трави. Коли б ще сюди додати оливкові дерева — зовсім сценавій з Гетсиманського саду.

Петро Войновський розказує, що він зовсім не думає викорчовувати ні дерев, ні кущів. Хай ростуть, як сам Господь їх виростив...

І на такому гранітному покладі, на скелі, Петро Войновський збудував у козацькому мазепинському стилі, 8-ми кутну каплицю. Випрацював її плян, сам силою невтомних рук її побудував і в матеріял вклав власні кошти. Будову каплиці він розпочав у липні 1973-го року, поклавши протягом трьох тижнів фундаменти і перший дах, а цього року також протягом трьох тижнів (на відпустці) добудував дві бані й трираменний хрест.

Каплицю тут назвемо іменем свв. Петра і Павла, щоб вліті, коли то припадає храмове свято цих святих, люди змогли приїхати і святкувати їхніх празники. Церковцю цю я побудував у пам'ять воїнів українського підпілля ОУН і членів Буковинського Куреня, що в липні у 1941-му році з доручення Проводу Організації Українських Націоналістів, на допомогу відновлення Державної Самостійности і Соборности Києва, вимарширував до Києва, нараховуючи 2896 людей з Буковини й 300 з Галичини. Небагато вже сьогодні з цього Куреня залишилось в живих...

Очі Петра Войновського раптво загоряються, міняється голос, торкнений хвилюванням, і він говорить: — Я був командиром-сотником Буковинського Куреня, колись я йому давав доручення — сьогодні мене кличе моє сумління, щоб в їхню пам'ять поставити святиню Богові.

Зараз, кількадесят кроків від нас, в землю вкопаний високий дерев'яний хрест, це родина Войновських його перевезла з попередньої посілости (Блю Мавтейн Лейк), і сюди вкопала на Господню прославу.

—Вліті, на другий рік плянуємо посвячення цієї каплиці, з участю різних організацій, які захочуть сюди приїхати, — пояснює Петро Войновський — і тоді полковник Петро-Соболь Зелінський привезе правдивий козацький прапор ще з 1918-го року.

„Кожної днини — обидва за працею"...

Сповнена подиву запитую: — І якже, ви самі, без жадної допомоги змогли збудувати цю каплицю?

Ідея — вшанування моїх побратимів давала мені витривалість в праці. Це зовсім так, як тоді, коли ви пишете літературний твір, чи малюєте картину, а перед вами ще безконечні дні праці й добирається втома... Але хіба ви відчуваєте, що проходять години, — ви горите бажанням твір свій побачити якнайкращим.

—Мого чоловіка й спання не береться — розказує пані Наталія. — Він завжди прокидається на світанку і йде до праці. І крізь вікна чутно, як із однієї сторони в дерево стукає... дятель, а з другої — мій чоловік. Кожної днини — обидва за працею, обидва завзяті.

— Це нічого — відмахується рукою Петро Войновський. — У мене вже така вдача, завжди мушу працювати. От, колись, я для Нюарк-

От, колись, я для Нюаркської церкви, ще при вулиці Мортон, намалював картину — Ісуса Христа з простягненою рукою. У мене весь час було намагання, щоб намалювати так Його руку, щоб виразно можна було бачити, що вона простягається,... йде до людей. А другий образ я намалював для фірми „Дженерал Моторс", де — зимовий пейзаж. І доти я над ним працював, аж доки не побачив, що цей образ справді викликував враження холоду, що від нього віє зимою... Моя дружина у вільні хвилини теж залюбки малює.

— Залишилась мені ще одна мрія: здовж капличних сходів самому зробити залізне поруччя, але ще мушу привчитись вигинати залізо.

Входимо до церковці. Внутрішніх декорацій тут ще немає. — На головній стіні буде такий хрест, як на шпилі каплиці, будуть ще райські двері — пояснює Петро Войновський. — А тут, — і показує на стіну зправа, — картина мистця з Чикаго, Макаренка. А все ще інше прийде, тільки трохи часу. Пахне свіжим деревом нагрітим у сонці, гіллям сосни."

Повертаємось сходами вниз і я наче б то вже бачу оте залізне поруччя, що його плянує зробити Петро Войновський, людина, що не жаліє своїх рук.

Драматичний хрест

Навколо тиша, тільки інколи її проривають цикади. І в цей благословенний спокій рівно кладуться слова пані Наталії: — Чи, ви бачите цей трираменний, напіввійськовий, бляхою оббитий хрест, що чітко зарисовується на тлі синяви неба? Це не звичайний хрест, він... драматичний. Завважуючи моє здивування при окресленні, що він драматичний, поспішає вияснити: — Прийдеться розповісти як його туди уверх поклали.

Пригадую... як підтягають цей хрест етапами, поволі й із-за цього у нас зростає напруження і хвилювання. Погода така як і сьогодні: пречисте синє поле неба й тільки звідкілясь надходить, кучерявиться хмарина... Моя дочка Оксана робить знімку за знімкою. А чоловік обережно, крок за кроком підіймається по драбині вгору, тримаючи важкий хрест, йдучи поза ним, йому допомагає наш зять Юра Базилевський. Спинаються вище й вище. Наперед мій чоловік зупиняється на першій більшій бані, а потім на меншій. Аж ось, бачу його силюет вже на вершку. Оксана далі робить світлини. Ми схвильовані, овіяні урочистим, святковим настроєм. Раптово, під тягарем хреста, мій чоловік захитується, ще мить і упаде... І, здається, у цю хвилину кудись подівався моє життя. Момент тривоги, але він обережно випростовується і відзискує рівновагу. Ще одна хвилина, й ми вже чуємо стукіт, це певний знак, що він у жолуб вже всаджує хрест, вдаряє у перший цвях...

— Так небо було таке як сьогодні, тільки звідкілясь привіялась хмарина — і пані Наталія рукою проводить по очах.

„Ця каплиця відкрита кожному"

Сідаємо на скелі, біля дерев'яного хреста, заслухані в тишу. Хвилину мовчимо, а там пані Наталія каже: — Ця церковця нагадує мені скитську каплицю, до котрої провадила як і тут стежина, в котрій можна було в спокої молитися, де по боротьбі й по звитязі козаки йшли посвячуватись Богові. І така тиша мусіла бути там, тільки, що тут моря немає і прибою морських хвиль.

Коло нас заледве шумлять дерева, інколи зашелестить лист, це тоді, коли до лету зривається птах, іноді чутно кроки тяжчого звірка й тріскіт гілки, що всохла і відривається від дерева. Але все те радше подобає на ледь-шепіт.

Підходить Петро Войновський, він закреслює в повітрю рух рукою і звертає її долонею в сторону каплиці, ніби то запрошуючи: — Ця каплиця відкрита кожному, без різниці віросповідання, кожному, хто хоче молитися.

Звернення СФУЖО до українського жіноцтва

Дев'ядесять років тому у 1884 р. постали — у Станиславові, Західній Україні, перше українське жіноче товариство, а на Вищих Жіночих Курсах у Києві перший гурток українських студенток. Творці цих клітин — під проводом Наталії Кобринської у Станиславові і Олени Доброграєвої у Києві бажали відкрити українській жінці дорогу до рівноправности, — до права на освіту, на заробітну працю і на громадську діяльність у користь свого народу.

Тоді покладено основи українського жіночого руху, який на довголітньому трудному шляху здобув українці привілей рівноправности не лиш у ділянці освіти й заробітньої праці, але в усіх ділянках культурного, економічного і громадсько-політичного життя. Стремління Наталії Кобринської й Івана Франка, мрії Уляни Кравченко й Ольги Кобилянської, Олени Пчілки й Олени Доброграєвої стали дійсністю.

Тому річниця 90-річчя української жіночої організації є історичною подією і заслуговує на те, щоб наше сучасне жіноцтво відзначило її і пригадало це історичне значення молодшим і наступним поколінням жінок. Ця пригадка потрібна не лиш заради ювілейної річниці, але і головно тому, що шляхи історії не йдуть просто і легко вперед. Вони мають свої важкі переходи, а то й повороти назад, у минуле. В не обходимо нашого 90-річчя у вільній українській державі. Мільйони українського жіноцтва живуть, як уся їхня спільнота, у важкій неволі, тисячі загинули в боротьбі за волю, сотні караються в тюрмах за українську справу. Лише невеликій горстці, тим, які опинилися у вільному світі, дано змогу свобідно говорити про зв'язок нашого минулого з сучасним, і тому обов'язком українського організованого жіноцтва, об'єднаного у Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій — є відзначити важливу річницю 90-річчя і покликати тих, що стоять поза рамками організованого життя, ввійти до нього і спільно станути в обороні переслідуваної жінки в Україні, спільно будувати українське життя у вільному світі, а також спільно здобувати далі деякі, досі неосягнені ступені рівноправности в нашій громаді.

Управа СФУЖО

УВАН публікує книжку про Василя Кричевського

Українська Вільна Академія Наук у ЗСА повідомляє, що вже друкується ще одне монументальне видання Академії — монографія члена-кореспондента УВАН у ЗСА, Вадима Павловського „Василь Григорович Кричевський. Життя і творчість", за редакцією Святослава Гординського.

Монографія матиме до 300 сторінок великого формату і понад 180 репродукцій творів В. Г. Кричевського, в тому числі і в кольорах, в твердій полотняні оправі, з суперобкладинкою роботи Петра Холодного. Книга написана українською мовою, резюме — англійською мовою, і має вийти з друку в кінці грудня 1974 року. Василь Григорович Кричевський все своє життя присвятив праці для розвитку і звеличення українського національного мистецтва. З його іменем пов'язана доба українського духового відродження на початку XX століття, а зокрема — відродження українського мистецтва і архітектури. Він працював — в архітектурі,, малярстві, графіці, вжитковому мистецтві, театрі і кіно, був новатором і творцем українського національного стилю у цих ділянках, а позатим був ще й діячем науки й видатним педагогом, професором Української Академії Мистецтва.

Автор монографії, Вадим Павловський, жив у родині Василя Григоровича Кричевського — свого вітчима — з дитинства і до зрілого віку, близько знав оточення Кричевського, слухав його оповідань, бачив його за працею і був свідком багатьох важливих подій в його житті. Після смерти мистця в 1952 році В. Павловський присвятився збиранню матеріялів про життя і творчість В. Г. Кричевського. Автор написав свою працю на багатющому матеріялі, зібраному за двадцять років із літературних і приватних джерел — не друкованих спогадів членів родини мистця, спогадів його друзів та учнів і своїх власних. Таким чином праця Вадима Павловського рясніє українським фактичним матеріялом; так само унікальним є і ряд ілюстрацій зібраних автором. Ми певні, що ця монографія про Василя Григоровича Кричевського назавжди лишиться цінним джерельним матеріялом до історії українського мистецтва і культури в XX віці. Ця книга буде цінною не лише для всіх мистців, але й взагалі для кожної людини, яка цікавиться українською культурою та історією; книга знайде шлях до найбільших бібліотек світу.

Комітет Академії для видання монографії „Василь Григорович Кричевський Життя і творчість" закликає українців доброї волі та українські організації — матеріяльно підтримати видання цієї праці своїми пожертвами.

Імена жертводавців будуть вміщені в книзі. Пожертви просимо надсилати на адресу та на ім'я Академії із зазначенням на чекові чи моні-ордері, в дужках чи в примітці (Кричевський Фонд). Ці пожертви користуються податковою пільгою (Текс Екземпт).

Адреса Академії: The Ukrainian Academy of Arts and Sciencec in the U.S., Inc. 206 West 100th Street, New York, N.Y. 10025.

Комітет УВАН у ЗСА для видання монографії „Василь Григорович Кричевськ и й. Життя і творчість".

Помилування Р. Ніксона та справа вмішування в справи Чіле були головними темами пресової конференції президента Форда

Вашингтон. — Під час своєї другої пресової конференції президент Джералд Форд у понеділок 16-го вересня, заявив, що помилував колишнього президента Ніксона „задля добра країни", заперечив, що ЗСА були безпосередньо причетні до державного перевороту в Чіле, сказав, що в Америці не буде економічної депресії, та відповів на ряд інших запитів, поставлених йому кореспондентами.

Помилування колишнього президента

З усіх 20 запитів на цій пресовій конференції 14 стосувалися помилування Річарда Ніксона. Президент Форд знову заявив, що головною причиною чому він помилував свого попередника було бажання „об'єднати націю", бо якщо б Р. Ніксон був формально обвинувачений, то судова розправа правдоподібно розпочалася б щойно за рік, а це довело б до ще більшого поділу опінії в країні. Він також заявив, що був переконаний, що спеціяльний прокуратор Леон Яворський готується таки обвинувачувати колишнього президента за спроби перешкодити судочинству у Вотергейтській справі й тому рішив негайно проголосити помилування, але зазначив, що питання здоров'я чи майбутньої долі Річарда Ніксона не були головними причинами його рішення. Бажання „загоїти рани нації" та „об'єднати країну" привели до проголошення помилування, сказав Президент. Він заперечив, що Білий Дім робив будь-які „домовлення" з колишнім президентом, заявляючи також, що прийняття помилування Р. Ніксоном „можна інтерпретувати як признання до вини". Президент Форд перший раз сказав, що рішення Юридичної комісії Палати Репрезентантів вказує, що колишній президент Ніксон таки поповнив проступки, за які міг би бути формально обвинувачений („імпічд"). Хоча президент Форд сказав, що не сподівався, що помилування Р. Ніксона викличе таку гостру реакцію, то все одно заявив, що переконаний, що його крок був правильний і на дальшу мету вийде на користь країні.

Справа вмішування ЗСА у внутрішні справи Чіле

Під час цієї конференції президент Форд категорично заперечив, що ЗСА були безпосередньо причетні до державного перевороту в Чіле, який рік тому повалив владу марксистського президента Сальвадора Альєнде. Але Президент потвердив, що протягом президентури Альєнде працівники Центральної Розвідчої Агенції допомагали опозиційним партіям і опозиційним засобам масової інформації, бо лівий уряд Альєнде старався знищити всю демократичну опозицію. Президент твердив, що діяльність працівників „Сі-Ай-Ей" була корисна для населення Чіле та корисна для ЗСА. Він заявив, що американський уряд, як і всі інші уряди світу, провадять розвідчу діяльність, щоб допомогти в переведенню закордонної політики та задля безпеки їхніх держав. безпеки їх ніх держав. Комуністичні держави, сказав Президент, видають багато більше грошей на розвідчу діяльність, ніж ЗСА.

Економічна ситуація

Зазначаючи, що в ЗСА тепер існує серйозна інфляція та інші економічні проблеми, президент Форд категорично заперечив, що Америці загрожує депресія. Він твердив, що економіка країни в загальному міцна та що економічна ситуація покращає. Президент також заявив, що за кілька днів Білий Дім оприлюднить своє рішення відносно збільшення закордонної допомоги в харчах для тих країн світу, в яких відчувається великі браки, а в деяких навіть панує голод.

ПІДПІЛЬНІ МИСТЦІ В СССР

Виставку в Москві намагались зорганізувати мистці, які в СССР є поза рямками офіційних мистецьких організацій і які діють об'єднано на базі спільних поглядів на мистецтво, протиставлячися намаганням підпорядкувати мистецьку творчість т. зв. соціялістичному реаліз м о в і. Згідно з інформаціями Гарі Табачніка, який тепер перебуває на еміграції в ЗСА, діставши дозвіл на виїзд з СССР, йдеться тут про модерністів, абстрактних експресіоністів, реалістів, сюрреалістів і колористів. В самій тільки Москві є біля 50 таких неконформістських мистців, які належать до групи т. зв. мистецького підпілля в СССР.

40 НОВИХ ЧЛЕНІВ УНС...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

134	Юрій М. Хухра	166587	100
125	Степан Т. Паньків	167396	100
353	Євген Романишин	166365	100
125	Осип К. Птасінський	167397	100
118	Віоас Куселіявскас	166446	100
133	Данило Шебунчак	87881	100
492	Юрій Федак	167623	100
417	Володимир Цибрівський	167530	100
233	Таня Марія Мельничук	88126	100
322	Роберт П. Кейбіда	165891	100
94	Кетлін Рене Кудла	88165	100
407	Софія Садівник	166378	100
27	Іван Степан Кікта	88056	100
488	Олександер Ліневич	167086	50
13	Тіна Демчар	166719	50
102	Річард Олександер Вілліс	88371	50
233	Іван Д. Ушлінов	88850	50
224	Микола Хижий	166972	50
27	Олена Анна Кікта	88057	50
112	Дженні Г. Бочар	167395	50
432	Меланія Джанет Олексин	88293	50
13	Юрій Романишин	165736	50
325	Джойс Карен Цюпа	166613	50
7	Осип Павло Брінчак	165735	50
133	Яро Зенон Заяць	87757	50
406	Роман Мартинюк	166928	50
325	Роберта Е. Яцинич	88084	50
131	Анна Венгльовська	166559	50
465	Іванна Король	165995	50
424	Марія Голубовська	166533	50
25	Олександра Бачинська	88192	50
386	Данило А. Ляшинський	88364	50
171	Богданна Марія Тхір	87873	50
	Разом 40 виграшів на загальну суму		$5,000

Степан Касіян

60 РОКІВ ТОМУ

„Мамочко, я тільки відпроваджу до Коломиї хлопців і вернуся".

Мені, тоді малолітньому хлопцеві, врились ті слова в пам'яті висловлені моїм братом Василем нашій дорогій матері, яка тоді ридала за своїм улюбленим сином.

1914-ий рік, вересень, вибух Першої світової війни, залишились глибоко в пам'яті, в не одній родині; прощалися із рідними синами, мужами, братами, не передбачуючи, що ніколи їх вже не побачать.

Василь Касіян Микола народився в селі Микулинцях Снятинського повіту в селянській родині 1894-го р. У 1913-му р. закінчив реальну гімназію у Снятині і вписався на філософію в Чернівецькому університеті.

1914-ий рік, вибух Першої світової війни застав Василя на вакаціях в Микулинцях, в родині. В сусідстві, через дорогу, в домі Антона Чікеля містилося Т-во „Січі". Василь увесь час від його заснування був його душею, провадив культурно-освітню працю з молоддю, та молодь шанувала його і любила, й не диво, коли був заклик від компетентних українських чинників голоситись охотниками до українського Легіону-УСС-ів, то першим зголосився Василь і майже всі його хлопці.

Останньої ночі перед від'їздом, в домівці, старшина „Січі" зробив від'їжджаючим на війну прощальний бенкет, спільну вечерю. Були промови, прощання, співи. Від старшини прощали Мих. Мартин, Матей Мартин і Ів. Стригун; від добровільців промовляли: Михайло Касіян Івана, Іван Курилюк Теодора, та Іван Олексійчук. Накінці від імени всіх добровільців прощальну промову сказав Василь, роз'яснюючи яка була ціль заснування „Січей" в західній Україні-Галичині, і хто був основником; він зазначив, що ми є горді з того, що нашого о. пароха Трильовського син Кирило є тим основником-Батьком „Січей".

У тому Товаристві виховували в українському національному дусі, і підготовляли до перших лав у збройній боротьбі з відвічним нашим ворогом. Правда, в „Січі" учили вправляти топірцями, бо влада не дозволяла вправляти крісами, але ми знали, що прийде такий час, що топорці замінимо на кріси. І ось, дорогі товариші прийшов той час, вже завтра вранці вирушимо до нашої цілі. Нехай живе Україна і український нарід! Всі з місця встали і грімким голосом проспівали „Не пора, не пора".

Вже виднiло, і всі почали розходитись.

Перед обідом о год. 11-ій, як було заповіджено, всі добровільці зійшлись в домівці і разом відмаршували на двірець Снятин-Залуче. Це були: Василь Касіян Миколи, Василь Касіян Юрія, Михайло Касіян Івана, Микола Голодріцький, Іван, Осип-Юзьо Курилюки, Василь Бранчук. Характеристичне, що Січовики перемаршували зі співом через ціле село і нікому з них не прийшло на думку повертати до коршми, пити горілку, та робити бешкети як робили інші, мобілізовані до регулярної австрійської армії.

Найстарший наш брат Іван докінчував у війську, трирічну повинність в Станиславові, і перед вибухом війни вже був на границі австрійсько-московській, Раранче Новоселиця. А в 1916-му р. ми прощали 17-літнього сина-брата Михайла, котрого забрали до 7-го полку уланів в Пінчові.

По якомусь часі Василь написав до матері перепрошуючого листа, „Вибачте, ща я вас задурив, що вернуся з Коломиї, я вже вояк, пришлю вам знімку".

По якомусь часі ми одержали листа, написав він, що ранений і перебуває в шпиталі, як виздоровіє приїде на відпустку. І одного дня приїжджає, ще не зовсім здоровий, ранений в ногу, має бандажі і диби. Це була радість для нас і плач. Посходились до хати багато людей, запитуючись про перші бої наших хлопців добровільців в Карпатах і т. п. Василь виговорився непотрібно, що в перших боях згинув Микола Голодріцький, його мати й батько були присутні, то був їхній одинокий син, тож страшенно почали плакати і ми всі разом з ними.

Василь мав вже рангу вістуна-капраля, та на вилогах в куті гудзики, котрі означали кандидата на офіцера.

По якомусь часі ми одержали листа від Василя, написав, що він є офіцерській школі в Єгиндорфі, та прислав спільну велику знімку. На чолі з командантом школи пор. Тарнавським. На знімці було видно, що Василь має вже рангу підхорунжого. Мати очевидно, зараз вложила ту знімку в золоті рами і повісила на стіні, під святими образами. Треба згадати, що Василь був для нашої матері найліпша й найкраща дитина. І він то видно знав, бо писав до мами дуже багато, і все старався потішати її різними надіями. А Іван і Михайло дуже мало писали до нас, переписувалися вони між собою, і Василь всі ті листи присилав нам.

В перших часах як москалі прорвали фронт Новоселиця — Раранче і увійшли на територію Австрії, Буковини і Галичини, то несподівано увечорі з'явився у нас вдома Іван, у ранзі цугфірера, надзвичайно рухливий і веселий. Мати почала плакати, а він каже: „Та чого плачете" „Та як не плакати, от як ті бідні вояки мусять воювати, вмирати; ранені втікають, нужденні — багато з них падуть. „Бо то оферми, дивіться з мене п'яни не падуть і я не плачу. Ми заїхали з гарматами на подвір'я магістрату в Снятині, нехай раненько прийде Стефанко до мене а я дам вам деякі речі і більшу суму грошей"

Я, раненько десь коло години третьої прийшов до магістрату, а за Іваном і його частиною слід застиг, всі австрійські війська відійшли і до Снятина підходили перші частини російської армії, так що я мусів негайно втікати, бо почалась особічна стрілянина. І ми більше не бачили Івана.

У 1915-му р. коли москалі тримали фронт в Карпатах, приблизно півтора року, прийшла дуже болюча вістка до нас, що Іван згинув, у шпиталі Богумень Чехія, і зразом прислано його заслужені медалі — золоту, срібну і бронзову та 31 корон австрійської монети.

Нещаслива наша мати взяла ті речі в руки і ходила від стіни до стіни ридаючи, а ми із молодшою від мене, сестрою Анною з нею. І так плакала та наша мама без кінця ціле життя. Василь старався відшукати Іванів гріб, але ніколи його не знайшов. Мати троха успокоїлася, тоді коли Василь написав, що УСС-и переїхали на відпочинок до Чернівець. Там жив на постійній праці наш тато, но й від Чернівець до Снятина є 35 км., отже є можливість завжди бачитися жливість завжди бачитися.

Прийшов довго очікуваний 1918-ий рік Української Революції. Наша мати пішла в поле до праці, а я зранку до школи, а пізніше пасти корову й вівці в луги. То був місяць серпень-вересень, і як звичайно, худоба десь там паслась, а ми пастухи сиділи над Прутом. І яка ж несподіванка, бачимо, що якийсь офіцер купається у Пруті, ми очевидно наперед перевірили його мундур, і раптом я пізнаю що то мій брат Василь, і кличу його. Він виходить з води. Цілуємося. Він питається за матір'ю чи здомо, — говорить мені потиху, під Львів, на днях вибухне революція ми будемо брати в ній участь, але матері не кажи цього, бо буде плакати і журитись. Ходи, Стефку зі мною на двірець. Я дуже радо пішов, а він мене представив своїй частині, котра розташувалась на поляні при самім двірці, чекаючи на спеціяльний поїзд, що має їх відвезти на призначене місце. Василь був тоді в ранзі підпоручника.

У листопаді Василь брав участь в перших боях на вулицях Львова, він був тоді ранений в горлянку і в ногу, та його перевезли до шпиталя в Стрию. Зі шпиталя першою написала до нас листа Мамчаківна; „Ваш син, поручник Василь Касіян лежить ранений тут у нашому шпиталі, не журіться він незадовго виздоровіє". А опісля, ми одержали листа від Василя. А за якийсь час він приїхав не дуже то здоровий на відпустку. І знова розказував про львівські бої з поляками, як то польські навіть, жінки кидались на українських вояків з гранатами, та стріляли з вікон. І ще пізніше він був на короткій відпустці на Великодні Свята з поручником, прізвища якого не пригадую; він був сином священика з Біжниці Буковина, тоді ту територію зайняли вже були румуни, і він не міг дістатись додому, але якимось способом зв'язався з його батьками, і батьки післали до нас дві жінки з цивільним убраням для нього, і ті жінки мали перевести його через границю, але тому що він не почувався добре, бо був тяжко ранений в боях в Львові (куля влетіла в праве рам'я і вилетіла лівим), він відмовивсь пускатися у таку тяжку й небезпечну дорогу через границю і ріку Черемош Кути Віжниця, або Черемош Залуче-Вашківці — Вижниця.

Зараз, на другий день Великодніх Свят Василь і цей поручник одержали телеграму, негайно явитись до своїх частин, бо поляки прорвали фронт.

Молодший брат Михась в час Листопадового Зриву, негайно, перейшов до УГА, і його приділено до спеціяльних функцій в Коломиї. Одного разу, як Василь вертався з відпустки, взяв мене зі собою і ми відвідали Михася. Василь від'їхав до Львова, а я заночував в Михася і вранці вернувся додому.

Ще раз приїхав Василь на коротку відпустку додому, то був вже дуже критичний час для цілої української армії та для українського народу, поляки перемагали на всіх фронтах. Тієї ніколи незабутньої, ночі Василь був цілу ніч в Снятині, над ранком прибіг, і каже: „Пакуйте мамочко все, що мені маєте дати. Я негайно мушу від'їхати, зараз тут будуть румуни". І почули ми стріли гарматні і скорострільні та з крісів. Мені неможливо йти на двірець, бо він зайнятий румунами. І каже Василь. „Я мушу йти пішки на села до Заболотова і до Коломиї, нехай Стефанко йде зімною і допоможе мені щось нести".

І знову плач-ридання нашої матері. „Не йди, Васильку, ніде, переодягнись і сиди дома". „Я не лишуся румунам на поталу" відповів Василь. Взяв наплечник, мені дав нести окремо запакований пакунок, я не знаю по сьогодні, пощо він брав із собою величезне гімназійне матуральне таблльо. Попрощався з матір'ю і сестрою, і ми пішли. Та вже було чути дуже близько стрілянину і Василь побачив, що небезпечно і сказав, цілуючи мене. „Вертайся, Стефанку додому, як я згину то ти будеш продовжувати боротьбу з нашими ворогами".

Я з плачем і болем у серці вернувся додому. По дорозі побачив вже румунські війська, що перли на Захід і Схід за нашими втікаючими вояками.

Уперше я побачив то нещасне і страшенно бідне румунське військо, в постолах, вимочених у ранній росі; онучі висять, гармати тягнуть воли, насеред дороги з перемучення і голоду падають, і нічого не помагали крики нещасних вояків-гармашів — гей-соп, ца-бе.

І так з тяжким болем у серці, ми мусіли приймати нову дійсність, румунську владу, а згодом польську.

По 9-ох місяцях тяжкого польського полону у Вадовіцах, хворий, завошивлений і знеможений, „приліз" додому брат Михась. Він розповів, що Василь припадково стрінув його в Заболотові і сказав: „Як хочеш то йди додому, або ходи зі мною, вже немає сенсу іти до Станиславова, бо там вже поляки". І ми пішли до Чорткова. У Чорткові я захворів на тиф, а Василь мусів попрощатися зі мною і відійти далі за Збруч.

По якомусь часі Зваричівна зі Снятина принесла нам газету (не пригадаю собі наголовка), де було написано: „Варвара Касіян, я здоров син Василь, Україна". І більше, до сьогоднішнього часу ми не мали вістки про Василя.

Приходили до нас Василеві шкільні товариші, багато жидів та українців, а між ними найближчий його шкільний товариш, котрий мешкав у нас як ходили вони до школи, проф. Юрійчук з Видинова, всі вони розпитували про Василя, де він і чи живе.

Недавно я одержав від проф. графіка, Василя Касіяна нашого односельчанина, ткий лист: Брат ваш Василь був учнем шостої кляси реальної школи в Снятині, а я четвертої. Я заходив до Василя, бо він провадив громадську роботу в „Січі", як режисер самодіяльности, а я був мистцем. У нас була відповідальна робота у зв'язку зі 100-річчям з дня народження Тараса Шевченка. Потім війна, італійський фронт, поранення, я закінчив офіцерську школу, став фенріхом і приїхав на кілька днів додому, але брата вашого не бачив. Мені казали, що він був в Усусусах і погиб на фронті. Чи так, не знаю. Я відносився до нього з великим респектом і спогади про нього живуть у моїй пам'яті.

В розмові з д-ром Вассіяном та д-ром Хрептовським, що знали Василя з офіцерської школи в Єгерндорфі, говорили, що він був досить добрим вояком.

Дивно, що гинули патріоти - вояки, чи то за Австрію чи за Україну, а компетентні чинники так мало інтересувались тими патріотами-вояками. Чи то тільки мої брати згинули й не можна навіть відшукати їхніх гробів, чи прізвищ? Думаю, що таких є мільйони, і мільйони батьків і родин, що шукають і сьогодні за своїми рідними і прагнуть знати чи вони живі, чи мертві.

Про брата Василя я прочитав у „Золотих воротах", що він як вістун був ранений, а в книзі „За волю України" є дві знімки, з підписами їхніх прізвищ, зправа десятник, Василь Касіян а на другій знімці — підхорунжий Василь Касіян. І то все, що я знайшов в українській історії про мого брата.

Степан Касіян

Олександер Фельдман у Херсонськім концтаборі

Згідно з одержаними повідомленнями з СССР, дисидента Олександра Фельдмана, про якого довший час нічого не було відомо, приміщено у Херсонському „виправному трудовому таборі", де він находиться у внутрішній таборовій в'язниці без ніякого контакту зі зовнішнім світом. О. Фельдману ще осталось відбути два місяці ув'язнення, але, за останніми вістками, стан його здоров'я дуже погіршився. Ніякої лікарської допомоги йому у в'язниці не дають, а також він позбавлений права побачення з батьками і нареченою.

Еспанська поліція перевела арешти серед лівих

Мадрид. — Західня преса інформує, що генералісімус Франко, який після однорічної відпустки у зв'язку з хворобою повернувся назад до Мадриду, прийняв на послуханні міністра внутрішніх справ, який повідомив його про арешт 67-ох осіб, що є членами так званої Каталонської асамблеї, яка гуртує в своїх рядах переважно еспанських лівих інтелектуалістів. Арешт був переведений в часі, коли члени Каталійської асамблеї зібрались на свою чергову нараду, завданням якої було обміркувати справу піддержки каталонцями новоствореної у Франції опозиційної до уряду Франко організації. Опозиційну організацію покликала до життя заборонена в Еспанії комуністична партія.

ЗАВДАННЯ НЕ ПІД СИЛУ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ром. Більше того, нове покоління виросло і виховалося в іншій атмосфері і засвоїло інший інтелектуальний багаж, що виключає навіть можливість продовжування політики, до якої звикли за останніх три десятки років наші „націоналістичні сеньйори".

Український націоналізм сьогодні — це не націоналізм 30-х і початку ще 40-х років. Виразником нового типу українського націоналізму є в Україні молоде покоління, яке зуміло вже записати себе в анналах української історії. Відповідники цього покоління вже з'являться і серед його ровесників за кордонами України. В цьому, ми думаємо, запорука справжнього ренесансу українського націоналістичного руху, допровадженого в стан стагнації власне його „націоналістичними сеньйорами".

В українському національному інтересі є спрямовувати загальногромадську думку, коли мова про уздоровлення нашого політичного світу в загальному, а націоналістичного руху зокрема, у властивому напрямку, на справжнє і свіже джерело сили і надії. Треба звільнити українську політичну думку від всіх цих обтяжень минулого, які на сучасному етапі тільки гальмують її дальший розвиток і унеможливлюють бути творчим чинником нашого національного життя. На жаль, такої перспективи не дає читачеві стаття А. Камінського.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 21-го ВЕРЕСНЯ 1974 р.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Т-ва Дністер 361-ий Відд. о год. 6-ій веч. у власній домівці при 119 Авеню „А". Проситься чл. вирівняти свої вкладки. — М. Пізнак, предс., П. Кучма, фін. секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 42 Відд. відбудуться з огляду на перешкоду в суботу, о год. 7-ій веч. в УНДомі при 237 Гопп Авеню. Просимо чл. взяти участь. — В. Марущак, рек. секр.

НЕДІЛЯ, 22-го ВЕРЕСНЯ 1974 р.

ТРЕНТОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Запор. Січ 245 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі при 479 Jeremiah Авеню. Проситься чл. прибути на збори. — М. Голінко, гол., М. Мартиненко, секретар.

ТАРЗАН, 7178. ДО КОГО ТЕЛЕФОНУЄ СУДДЯ БРАНД?

HELLO, JUDGE BRAND... BEN ALI HERE... THE MASTER OF THE HOUSE IS AT THE CLUB... CAN I TAKE A MESSAGE, SIR?
THANK YOU, BEN ALI — THIS IS TOO URGENT TO WAIT — I WILL GO THERE AT ONCE!
NOW WHAT, TARZAN? I WAS SO SURE WE COULD GET A LEAD FROM ERIC!

Галло! Суддя Бранд... Тут говорить Бен Алі... Господар дому є в клюбі... Чи маю щось переказати?

Дякую, Бен Алі... Справа надто спішна... Я негайно сам піду туди!

Що тепер, Тарзане? Я був цілком певний, що від Еріка одержимо якісь інформації!

Думаю, що пристань може бути добрим місцем для розшуків за потрібними нам інформаціями!